

La salut a la xarxa: propostes de qualitat i de certificació

Miquel Àngel Mayer, José Luis Terrón i Angela Leis

- *Els serveis que ofereix internet estan produint canvis importants en molts camps de la comunicació. Aquest fenomen és especialment present en l'àmbit sanitari, ja que és un dels sectors més intensius en l'ús de la informació a la xarxa. Des de diferents organitzacions i institucions s'han posat en marxa iniciatives de qualitat amb estratègies diverses d'implantació, així com propostes per solucionar els problemes identificats respecte de la utilització de la informació sanitària disponible a internet. A Espanya destaca el programa de qualitat de Web Mèdica Acreditada, del qual presentem algunes dades d'interès.*

Paraules clau

Internet, salut, qualitat, acreditació, certificació, credibilitat.

Miquel Àngel Mayer

Director de Web Mèdica Acreditada

José Luis Terrón

Professor titular del Departament de Comunicació Audiovisual i Publicitat de la Universitat Autònoma de Barcelona i director de l'Observatori de Comunicació i Salut (InCom-UAB)

Angela Leis

Directora adjunta de Web Mèdica Acreditada

Els serveis que ofereix internet estan produint canvis importants en molts camps de la comunicació, de les ciències, de les relacions personals i de l'accés a la informació. Aquest fenomen és especialment present en l'àmbit sanitari, ja que és un dels sectors més intensius en l'ús de la informació a la xarxa, i presenta un gran nombre de beneficis potencials, des de la superació de les distàncies geogràfiques entre pacients i professionals sanitaris, la reducció de costos, i d'infraestructures i de temps d'espera, així com l'accés a grans quantitats d'informació i la seva gestió. Es tracta, per tant, d'una nova eina de comunicació que es caracteritza per la interacció entre els usuaris, la personalització de la relació amb els consumidors, la facilitat de publicació de continguts de qualsevol tipus, la universalitat i el no-control, així com la comoditat i la simplicitat per actualitzar aquests continguts.

No obstant això, hem de considerar també l'existència d'una sèrie de riscos que s'han d'evitar. La informació sanitària obtinguda a través d'internet pot donar una falsa seguretat en els pacients que, en l'exercici de la seva autonomia, els podria conduir a decisions equivocades o, fins i tot, perilloses per a la seva pròpia salut. Els usuaris estan utilitzant de forma creixent internet com a font d'informació sanitària, tal com ho demostren diversos estudis realitzats. Així, entre un 50% i un 80% de les persones adultes usuàries d'internet cerquen de forma habitual informació sobre temes de salut en general i sobre malalties pròpies i alienes.

Segons la darrera enquesta donada a conèixer per Red.es —“Panel de hogares, XVII oleada” (juliol-setembre de 2007)— el 42% de les llars espanyoles estan connectades a internet, i un 53,5% de la població (incloent-hi els majors de 15 anys) n'és usuària. D'aquests usuaris, n'hi ha un 70,9% que es consideren usuaris freqüents (o sigui, el 37,9% de la població de 15 anys o més). En l'enquesta de gener-març de 2007, un 42,6% dels usuaris realitzaven cer-

ques d'informació relacionades amb la salut, enfront del 24,4% de gener-març de 2004 (als Estats Units era d'un 80% el 2006). El 25,7% de les consultes que es realitzen a l'administració a través de la xarxa corresponen a serveis sanitaris.

Tot això ha creat necessitats noves i diferents. En primer lloc, es fa imprescindible un major control de la qualitat dels webs de continguts sanitaris amb la creació de sistemes d'acreditació que presentin estàndards i criteris de referència que avaluin aquests webs, garantint que aquesta informació tindrà un ús adequat per part del pacient i dels usuaris en general, i que el professional també s'hi podrà basar a l'hora de prendre decisions i de comentar la indicació i l'aplicació en cada cas respecte d'aquesta informació. En segon lloc, pot facilitar un procés de millora guiat d'educació sanitària per a la població en general, obrint noves perspectives i eines útils per a l'usuari no professional d'internet.

Davant d'aquesta situació, s'han posat en marxa diferents iniciatives i s'han elaborat recomanacions, estratègies i guies de bon ús amb l'objectiu de garantir un mínim de qualitat entre els webs de contingut sanitari i la protecció dels usuaris i pacients respecte de la informació enganyosa, falsa i confusa que abunda a internet. En l'enquesta realitzada l'any 2005 per la Health on the Net Foundation (HON 2005), un 59% dels participants estaria a favor de la certificació de les pàgines web, davant d'un 25,3%, que hi estaria en desacord.

Les propostes de millora de la qualitat de la informació a internet

Des de l'any 1996 han sorgit diferents propostes per millorar la qualitat dels webs amb contingut sanitari. Les més elementals es limiten a proporcionar uns criteris de qualitat recomanats per als webs de contingut sanitari, i propugnen uns codis d'ètica i de conducta als quals s'adhereixen de forma voluntària els responsables de la pàgina web. Un sistema més sofisticat consisteix a garantir la qualitat del for-

mat i els continguts d'un web mitjançant una revisió sistemàtica per part d'una organització independent.

D'entre les primeres d'aquestes iniciatives, podríem destacar la proposta de la HON, que consistia en un segell de qualitat que es podia incorporar lliurement a qualsevol web que voluntàriament s'adherís a un seguit de criteris, sense que ningú no duqués a terme una avaluació del compliment dels criteris esmentats. Actualment, aquesta iniciativa realitza una revisió activa dels webs que s'hi adhereixen, i es pot considerar com un sistema de revisió per terceres parts. Altres iniciatives que es caracteritzen per l'adhesió no controlada a un codi de conducta són Hi-Ethics i l'Internet Healthcare Coalition. L'American Medical Association (AMA)¹ és un altre exemple en què, a més d'elaborar una guia de recomanacions, revisen els webs relacionats amb la institució esmentada, i en contrasten la qualitat dels continguts científics amb criteris similars als d'una publicació científica. Així doncs, hi ha diferents graus o nivells d'acreditació i de control de qualitat, tots ells amb les pròpies característiques, que determinen en quina mesura l'usuari pot confiar en la informació subministrada, una confiança que es pot considerar directament proporcional a la profunditat amb què s'ha realitzat el control de qualitat. Als Estats Units, l'organització URAC,² en la qual col·laboren diverses institucions i societats científiques americanes, concedeix també un segell d'acreditació, amb la idea de regular i de garantir la qualitat de la informació i la seguretat de les dades que s'intercanvien a internet, en totes aquelles activitats sanitàries que tinguin un suport a la xarxa. A més, hi ha un gran nombre d'iniciatives l'objectiu comú de les quals és oferir orientació als usuaris d'internet sobre com han de ser els webs sanitaris per considerar-los de qualitat o, en tot cas, aconsellar sobre les limitacions i les precaucions que s'han de prendre davant d'aquests webs i la informació que contenen en aspectes concrets com ara les recomanacions sobre tractaments, per a l'ús de nens o fins i tot per a l'ús per part de professionals sanitaris.

A Espanya, destaca el sistema d'acreditació denominat Web Mèdica Acreditada, que va ser posat en marxa pel Col·legi Oficial de Metges de Barcelona l'any 1999 i que

1 AMA: <<http://www.ama-assn.org/ama/pub/category/1905.html>>

2 URAC: <<http://www.urac.org>>

s'ha consolidat com a referent de qualitat per a webs de parla espanyola i catalana. Aquesta iniciativa, tal com queda reflectit en una enquesta publicada el 2005 per la Health on the Net Foundation,³ es troba al cinquè lloc entre els sistemes d'acreditació i de marques de qualitat de webs sanitaris més coneguts mundialment.

La Unió Europea, com a institució supranacional i reflectint la importància i la preocupació que aquest tema suscita, va establir l'any 2000 un grup de treball amb representants de tots els estats membres, de societats científiques, indústria farmacèutica, universitats, associacions d'usuaris, de l'Organització Mundial de la Salut (OMS), etc. per a l'elaboració d'uns criteris de qualitat que haurien de complir els webs de contingut sanitari, establint un punt de referència comú a partir del qual els diferents actors que treballen en aquests temes puguin adaptar les recomanacions a les necessitats i les característiques pròpies de cada organització i país. Finalment, durant l'any 2002 es va publicar el document definitiu amb les recomanacions esmentades.⁴

Les iniciatives de qualitat existents presenten diferents estratègies d'implantació, així com diverses propostes per solucionar els problemes identificats. Aquestes iniciatives, recomanacions i sistemes d'acreditació han estat objecte de diferents estudis per tal d'aprofundir en el coneixement de les seves característiques diferencials i classificar-los adequadament. Segons l'existència o no d'un procés extern d'avaluació i, en el seu cas, de la metodologia utilitzada per realitzar aquesta avaluació, així com la forma d'implementar les recomanacions, defineixen diversos mecanismes proposats per la millora de la qualitat de webs sanitaris i que es poden classificar de la forma següent:

- **Codis de conducta:** que consisteixen en un conjunt de criteris de qualitat als quals es poden adherir de forma voluntària els webs que hi estiguin interessats.
- **Segells de qualitat:** que es poden incorporar al web amb el compromís de seguir una sèrie de criteris de qualitat.

- **Guies per a usuaris:** conjunt de recomanacions per orientar els usuaris sobre la forma en què han d'interactuar amb els webs de contingut sanitari.
- **Filtres i portals de classificació:** que de forma manual o automàtica realitzen una classificació i/o filtratge de recursos i webs.
- **Certificació per terceres parts:** sobre la base de la verificació de la conformitat a una sèrie de criteris de qualitat, descrivint les característiques del web i, habitualment, concedint un segell que certifica qui ha realitzat la revisió i com ho ha fet.

En la taula 1 es mostren les iniciatives més conegudes presentades segons les diferents estratègies en què es basen.

Programa de qualitat Web Mèdica Acreditada

En primer lloc, hem de destacar que no hi ha altres sistemes d'acreditació mèdica que hagin ofert dades generals sobre les característiques dels webs que formen part del seu programa de qualitat. En segon lloc, tal com ha destacat un estudi internacional realitzat per la fundació Health on the Net (HON 2005), cal subratllar que es tracta d'una de les entitats d'acreditació mèdica de referència nacional i mundial. I, en tercer lloc, si tenim en compte que la majoria dels webs acreditats per aquest programa de qualitat són espanyols, les dades que a continuació exposem permeten dibuixar un perfil molt aproximat dels webs mèdics acreditats de l'Estat espanyol.

El programa de qualitat Web Mèdica Acreditada (WMA)⁵ està promogut pel Col·legi Oficial de Metges de Barcelona⁶ i s'adreça a tots aquells webs d'Espanya i de l'Amèrica Llatina que ofereixen informació i serveis sanitaris a través d'internet en què participen i col·laboren metges professionals, entre altres professionals sanitaris. Aquesta inicia-

3 HON Foundation: <<http://www.hon.ch>>

4 eEurope 2002: Quality Criteria for Health related websites: <<http://www.jmir.org/2002/3/e15/>>

5 Web Mèdica Acreditada: <<http://wma.comb.es>>

6 Col·legi Oficial de Metges de Barcelona: <<http://www.comb.cat>>

Taula 1. Iniciatives de qualitat per a webs de contingut sanitari

Mecanisme	Iniciatives
Codis de conducta	<i>Internet Health Coalition American Medical Association e-Europe Hi-Ethics</i>
Guies per a usuaris	<i>DISCERN Net Scoring</i>
Filtres i portals de classificació	<i>OMNI CISMeF AQuMED</i>
Certificació per terceres parts	<i>MedCIRCLE Health on the Net Code (HON) Proyecto Webs Médicas de Calidad URAC Web Médica Acreditada (WMA)</i>

Font: Elaboració pròpia.

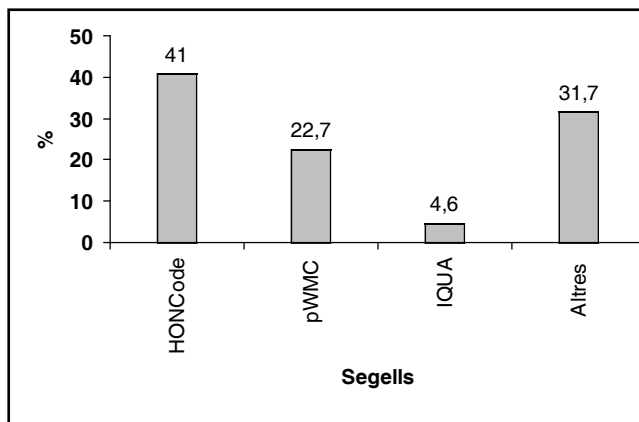
tiva de qualitat aplica la revisió i la recomanació d'un conjunt de criteris de qualitat específics per a llocs webs mèdics i del codi de deontologia mèdica. Aquest programa incorpora l'experiència i els avenços promoguts pels projectes de la Direcció General de Salut Pública de la Unió Europea (UE) i del Safer Action Plan Plus per a un internet segur de la UE, en què participa activament. Aquest programa de qualitat es caracteritza per ser voluntari, gratuït i transparent, de manera que els webs que segueixen el procés de revisió i la incorporació, si escau, de determinades recomanacions, obtenen el segell d'acreditació de WMA que mostren en les seves pàgines.

En data 31 de desembre de 2007, s'havien rebut un total de 1.148 sol·licituds a través del formulari disponible al web de WMA. Aquestes sol·licituds es refereixen al període comprès entre el juliol de l'any 1999 (quan es va posar en funcionament el servei) i el 31 de desembre de 2007. Del total de 1.148 sol·licituds rebudes fins a aquesta data, s'han concedit 524 acreditacions. Durant els anys 2001 i 2002 es va produir un major nombre sol·licituds, amb 171 i 165, respectivament. Excloent-ne les sol·licituds errònies (n=41) i els webs que finalment no van entrar en el procés d'acreditació (n=108), el percentatge de webs que han completat l'acreditació del total de sol·licituds rebudes ha estat del 55,66%. Aquesta dada pot cridar l'atenció, però a vegades els canvis suggerits impliquen un treball afegit als

responsables dels webs que en moltes ocasions no es pot assumir per manca de recursos o perquè, com passa en alguns pocs casos, les característiques dels webs requeririen canvis importants en contingut que en fan inviable l'adaptació. D'altra banda, un gran nombre de webs que no varen concloure el procés d'acreditació van desaparèixer en els primers mesos de la seva existència. Del total de webs que han estat acreditats (n=524), en aquest període de temps n'han desaparegut 67 (13%); la major part d'aquestes desaparicions es van produir en webs que havien sol·licitat l'acreditació entre els anys 1999 i 2001. Això es podria explicar pel fet que durant aquests anys va existir un gran interès per internet i per la creació de serveis en aquest entorn sense el suport necessari per garantir-ne la continuïtat, i molts d'aquests webs han deixat de funcionar. Aquestes desaparicions han provocat que en data 31 de desembre de 2008 hi hagi actius 457 webs acreditats.

Del total de webs acreditats per WMA, n'hi ha un 56% (n=58) que presenten almenys un altre segell d'acreditació. La distribució dels segells presents en aquests webs es mostra en el gràfic 1. El segell de Health on the Net és el que més freqüentment s'associa als webs acreditats per WMA. Entre els "altres" s'hi inclouen codis propis, DobleU, eHealth Ethics, TNM i Trust_e. Els dos segells més freqüents trobats (HON i pWMC) són específics de l'àrea

Gràfic 1. Altres segells presents en webs acreditats per WMA

HONCode: Health on the Net, pWMC: Proyecto Webs Médicas de Calidad, IQUA: Agència de Qualitat d'Internet

Font: WMA.

sanitària. El segell d'àmbit general més freqüent és de l'Agència de Qualitat d'Internet (IQUA)⁷ promogut pel Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Cal destacar que una mica més de la meitat dels webs disposen de, com a mínim, dues acreditacions (sobretot segells sanitaris). Les raons poden ser diverses, però en un estudi realitzat per WMA els responsables apuntaven que la possessió de més d'un segell de qualitat es relaciona amb la percepció de major qualitat, d'una banda, i que no hi ha un segell de referència únic.

A la taula 2 es mostren les fonts de finançament declarades per les pàgines web acreditades. Hem de destacar que 240 webs (el 52,5%) responen a aquesta pregunta quan omplen el qüestionari de sol·licitud per a l'acreditació. Les dades suggereixen que molts dels webs són fruit del voluntarisme, no tant d'entitat com de persones i, per tant, com es pot comprovar posteriorment en la seva revisió, el seu cost real no queda reflectit o en ser tan baix (hostatge, etc.) les persones responsables de realitzar la sol·licitud no consideren necessari ni tan sols consignar-lo. Aquesta manca de medis (voluntarisme) comporta el tancament de webs i un sobreesforç per accedir als estàndards de qualitat

⁷ IQUA: <<http://www.iqua.net>>

Taula 2. Fonts de finançament dels webs acreditats

Formes de finançament	Nre. webs	% sobre 240
Aportacions privades	84	35,00
Esponsoritzat per la indústria farmacèutica	58	24,26
Quotes de socis	44	18,33
Publicitat	29	12,08
Fonts públiques	24	10,00
Esponsoritzat per organitzacions sense ànim de lucre	22	9,16
Esponsoritzat per empreses sanitàries	14	5,83
Donacions	11	4,58
Subscripció	10	4,16
Venda de productes i d'altres serveis	10	4,16
Capital de risc	1	0,41
Altres	28	11,66

Font: WMA.

en webs sobre salut. La declaració de la font de finançament dels webs constitueix un estàndard de qualitat i la confiança informant de manera clara els usuaris de com es financen. D'altra banda, també estem assistint a l'aparició de segells i marques d'independència i d'origen dubtós en els quals poden existir acords econòmics no declarats.

A la taula 3 es presenta informació sobre la tipologia de les pàgines web acreditades. La tipologia de centres assistencials és la més nombrosa, seguida pels webs d'associacions científiques i professionals, i webs personals. En l'enquesta realitzada per WMA entre els responsables de webs acreditats, les raons d'ètica professional són les que es varen considerar les més importants per demanar el segell d'acreditació. El nombre de webs acreditats d'administra-

Taula 3. Categories dels webs acreditats

Tipologia dels webs	Nre. webs	% total
Centres assistencials	13 5	29,5
Associacions científiques i professionals	91	20
Web professional personal	70	15,3
Editorials i mitjans de comunicació	19	4,15
Altres institucions educatives	21	4,43
Associacions de pacients o grups de suport	19	4,15
Companyies farmacèutiques	18	3,79
ONG	14	2,95
Institucions d'investigació i desenvolupament	10	2,32
Universitats	11	2,32
Altres companyies	8	1,68
Administracions estatals	4	0,84
Altres	37	8,09

Font: WMA.

Taula 4. Objectiu general declarat pels responsables dels webs acreditats

Objectiu general	Nre. Webs Espanya	Nre. Webs total	% total
Informació general	177	206	45,07
Educació científica	152	179	39,16
Formació	29	37	8,09
Sense resposta	25	25	5,47
Grups de suport	10	10	2,18

Font: WMA.

cions, universitats i centres de recerca no és elevat, i això es podria atribuir al fet que aquests centres no consideren la necessitat de disposar d'aquests segells.

La taula 4 ens mostra amb claredat que entre els webs acreditats se subratlla la voluntat de servei a la societat en general o als professionals de la salut, en particular.

De forma general, els webs acreditats declaren estar pen-

sats pel que fa als continguts per a més d'un tipus d'audiència. D'altra banda, cal subratllar que n'hi ha quasi la meitat que s'adrecen a professionals de la salut, mentre que més de la meitat ho fan a usuaris no professionals de la salut, que cerquen informació sanitària. Hem de tenir en compte que hi ha webs que s'adrecen alhora a professionals de la salut o a pacients/usuaris. Aquestes dades les podem completar apuntant que al voltant del 19% dels webs ofereixen la possibilitat de la consulta virtual, i que el 31,7% presenten una zona restringida per a professionals de la salut – encara només en 61 casos- (perquè es tracta d'intranets o bé perquè consideren que els continguts podrien ser interpretats malament per usuaris no professionals). En quinze llocs web s'accedeix mitjançant pagament a una zona restringida (en molts casos, derivats d'accions formatives).

Finalment, fem referència als idiomes que presenten els webs acreditats i que es mostren a la taula 6. Aquestes dades assenyalen, d'una banda, que el nombre de webs en català com un dels idiomes presents constitueix un 28,22% dels webs acreditats i això es podria relacionar amb el fet que la iniciativa és promoguda pel Col·legi Oficial de Metges de Barcelona, un dels col·legis professionals amb un nombre més ampli de col·legiats a Espanya. D'altra banda, observem que el castellà s'utilitza en 435 webs (95,18% de tots els webs) i que podem relacionar amb la gran presència d'aquest idioma a internet i el nombre elevat d'usuaris potencials a escala mundial als quals s'adrecen els continguts. Cal destacar també que en 17 webs s'utilitza exclusivament el català i que no hi ha cap web que utilitzi com els seus dos idiomes el català i l'anglès. També cal destacar que aquest darrer idioma és present en una cinquena part dels webs.

Conclusions

L'esforç realitzat per diferents institucions independents, governs i per la Unió Europea per oferir propostes i solucions per a la millora de qualitat dels continguts i webs amb informació sanitària és patent. Alguns autors han posat en dubte la veritable utilitat dels sistemes d'acreditació, per diferents problemes que encara no han pogut ser avaluats adequadament. Un dels problemes plantejats residiria en què les persones usuàries no reconeixen el significat dels segells o dels codis de conducta o de quins són els aspec-

Taula 5. A qui s'adreça la informació dels webs acreditats

Audiència	Nre. webs	% Sobre 457
Adults: pacients i/o usuaris	242	52,95
Metges especialistes	240	52,51
Medicina família/general	172	37,63
Altres professionals de la salut	168	36,76
Estudiants de medicina	156	34,13
Investigadors	121	26,47
Nens i adolescents: pacients i/o usuaris	49	10,72

Font: WMA.

Taula 6. Idiomes presents als webs acreditats per Web Mèdica Acreditada

Idiomes	Nre. webs	%
Castellà	284	62,14
Castellà - català	67	14,66
Castellà - anglès	39	8,53
Català	17	3,71
Català - castellà - anglès	45	9,84
Anglès	5	1,09

Font: WMA.

tes que realment s'estan acreditant als webs. S'ha plantejat també que aquests usuaris no disposen del temps necessari ni dedicaran l'esforç que s'espera d'ells per comprendre o utilitzar les eines que les diferents iniciatives de qualitat els estan oferint. Aquest aspecte constitueix encara un tema poc conegut i un repte per als investigadors i responsables de salut pública que requereix la realització d'estudis que aprofundeixin en l'ús i la veritable utilitat d'aquestes iniciatives per a la població general.

La qualitat i l'efectivitat futura de la certificació de webs sanitaris pot dependre de l'ús de nous recursos tecnològics, incloent-hi una nova generació d'eines intel·ligents que ofereix internet. El web semàntic entès com una extensió del concepte actual de web està donant la possibilitat d'una major estructuració de la informació, elaborant relacions entre els recursos i els continguts amb la finalitat de millorar la interoperabilitat entre persones i màquines. El web semàntic i el monitoratge automatitzat, aplicat a les iniciatives que estan realitzant la revisió dels continguts i la descripció de les característiques dels webs de contingut sanitari, pot constituir una aportació interessant que doti els usuaris d'un millor coneixement sobre el tipus d'informació al qual estan accedint, cosa que permet que aquesta informació pugui ser utilitzada per motors de cerca que comprendran millor el que els usuaris estan buscant realment i obtindran una informació més elaborada, descriptiva i detallada del contingut dels webs objecte de recerca.

Bibliografia

BABIO, G. [et al.] *Selección y evaluación de sitios web dirigidos a pacientes referidos al campo de la salud*. Gener de 2006. [En línia]. Sevilla: Junta de Andalucía, 2006. <http://www.juntadeandalucia.es/salud/contenidos/aetsa/pdf/Informe%20sitios%20web%20sobre%20salud_DEF.pdf> [Consulta: 20 març 2008]

BERLAND, G. K.; ELLIOT, M. N.; MORALES, L. M. [et al.] "Health information on the Internet: accessibility, quality, and readability in English and Spanish". A: *Journal of the American Medical Association*. Vol. 285 (2001), núm. 20. P. 2612-2621.

BIRRU, M. S. [et al.] "Internet Usage by Low-Literacy Adults Seeking Health Information: An Observational Analysis". A: *Journal of Medical Internet Research*. [En línia]. Vol. 6 (2004), núm. 3, e-25. <<http://www.jmir.org/2004/3/e25/>> [Consulta: 8 març 2008]

CARNICERO, J. [et al.] (ed.). *Luces y sombras de la información de salud en Internet*. Informe SEIS (4). Madrid: SEIS, 2002.

- CASTIEL, L. D.; ÁLVAREZ-DARDET, C. "Las tecnologías de la información y de la comunicación en salud pública: las precariedades del exceso". A: *Revista Española de Salud Pública*. Vol. 79 (2005), núm. 3. p. 331-337.
- COMISIÓN DE LAS COMUNIDADES EUROPEAS. *eEurope 2002: Criterios de calidad para los sitios web relacionados con la salud*. [En línea]. Brussel·les: CCE noviembre de 2002. <<http://www.jmir.org/2002/3/e15/>> [Consulta: 8 març 2008]
- COQUARD, O.; KHAZAAL, Y. "Qualité des sites d'Internet médicaux". A: *Revue Médicale Suisse* [En línea]. Juliol de 2007. <<http://titan.medhyg.ch/mh/infos/article.php3?sid=2635>> [Consulta: 7 març 2008]
- DOMÍNGUEZ-CASTRO, A.; IÑESTA-GARCÍA, A. "Evaluación de la calidad de las webs de centros de farmacoeconomía y economía de la salud mediante un cuestionario válido". A: *Gaceta Sanitaria* [En línea]. Vol. 8 (2008), núm. 4. <http://scielo.isciii.es/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0213-91112004000600007&lng=es&nrm=iso> [Consulta: 7 de març 2008]
- ELÍAS PÉREZ, C. *Fundamentos de periodismo científico y divulgación mediática*. Madrid: Alianza Editorial, 2008.
- FOX, S. (ed.) *Most Internet users start at a search engine when looking for health information online. Very few check the source and date of the information they find* [En línea]. Washington: Pew Internet & American Life Project, octubre de 2006. <http://www.pewinternet.org/pdfs/PIP_Online_Health_2006.pdf> [Consulta: 7 març 2008]
- HONCODE. *Analysis of 9th HON Survey of Health and Medical Internet Users* [En línea]. Ginebra: Health on the Net Foundation, 2005. <<http://www.hon.ch/Survey/Survey2005/res.html>> [Consulta: 10 març 2008]
- HOWITT, A. [et al.] "An evaluation of general practice web-sites in the UK". A: *Family Practice*. Vol. 19 (2002) núm. 5. p. 547-556.
- JIMÉNEZ, J. *Tendències en l'ús d'Internet com a font d'informació sobre salut*. Barcelona: UOC Papers, març de 2007. <<http://www.uoc.edu/uocpapers/4/dt/cat/jimenez.html>> [Consulta: 5 de març 2008]
- MAYER, M. A. "Evaluación de los sistemas de acreditación de webs sanitarias. La experiencia de Web Médica Acreditada" [tesi]. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 2006. ISBN: 978-84-690-3932-8
- MAYER, M. A. "Acreditar webs de contenido sanitario: ¿una necesidad imposible?" A: *Medicina clinica* (Barc) 2001; 116: 496-497
- MAYER, M. A.; LEIS, A. "La calidad de la información sanitaria en internet, presente y futuro en Europa. Especial: La informática de la salud en Europa". A: *Revista I+S* (abril 2008), núm 68. Madrid: SEIS 2008.
- MAYER, M. A., LEIS, A. "La visión de los responsables de webs médicas acreditadas sobre la utilidad de los sellos y sistemas de acreditación". A: *Actes del XI Congrés Nacional d'Informàtica de la Salut*. Madrid: Inforsalud, 2008.
- MAYER, M. A.; KARKALETSIS, V.; ARCHER, P.; RUIZ, P.; STAMATAKIS, K.; LEIS, A. "Quality Labelling of Medical Web Content. Improving the Quality to Health Information: an international perspective". A: *Health Informatics Journal*. Vol. 12 (2006). P. 81-87.
- THE SPRY FOUNDATION. *Cómo evaluar la información de la salud en la red. Guía práctica para personas mayores y personal médico* (2001). Washington: The Spry Foundation, 2001. <http://www.spry.org/pdf/EvaluatingHealthInfo_Spanish.pdf> [Consulta: 8 març 2008]
- VIVAS, P. [et al.] "Salut i Internet: cerca, temàtica i qualitat del seu contingut" [document de treball]. Gener de 2004. [En línea]. Barcelona: UOC, 2004. <<http://www.uoc.edu/in3/dt/20375/>> [Consulta: 11 març 2008]